

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Marie Kovaříkové
“Competitive Intelligence: Informační podpora strategického řízení veřejných univerzit ČR a jejich konkurenceschopnosti”
předkládané v roce 2019 na Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK

I. Stručná charakteristika práce

Disertační práce je věnována velmi důležitému a aktuálnímu tématu informační podpory řízení veřejných univerzit a využívání metod a zdrojů spadajících do oblasti *competitive intelligence*. Autorka zvolila kombinaci několika výzkumných metod: obsahové analýzy vybraných informačních zdrojů, dotazníkového šetření a konceptuálního modelování. Hlavním předmětem dotazníkového šetření byly ústřední vysokoškolské knihovny a míra, s jakou se věnují poskytování podkladů pro strategické rozhodování zástupců managementu jednotlivých VŠ. Významnou částí práce je přehled datové základny, tj. různých typů informačních zdrojů využitelných právě pro potřeby strategického řízení vysoké školy. Závěrečná část práce je věnována konceptuálnímu modelu výše zmíněné datové základny, který byl vytvořený autorkou práce.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Jak již bylo zmíněno výše, jedná se o velmi aktuální téma. Jeho aktuálnost vyplývá z doby, v níž vysoké školy řeší otázky spojené s institucionálními akreditacemi a nastavením systémů vnitřního hodnocení kvality. Z doby, kdy jsou vysoké školy podrobovány i stále detailnějšímu vnějšímu hodnocení a srovnávání v národních i mezinárodních žebříčcích. Právě v této době by vedení všech vysokých škol, pravděpodobně více než kdy dříve, potřebovala komplexní datovou základnu a z ní kvalitně zpracované analýzy, které by posloužily jako podklady pro strategické rozhodování o dalším směřování dané vysoké školy. Z dílčích výsledků výzkumu M. Kovaříkové vyplývá, že tento typ podpory pravděpodobně nemají. Hodnocená disertační práce mohla být první rozsáhlejší vědeckou prací v českém prostředí, která se tomuto tématu komplexně věnuje. Nestalo se tak. Absence korektní práce s kvalitními informačními zdroji, stejně jako neuspořádané zachycení výsledků jednotlivých částí výzkumu a pro tento typ práce neobvyklé množství stylistických a gramatických chyb, činí z této disertační práce těžce čitelný a nepřehledný text, jehož přínos není přesvědčivý.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Níže uvádím detailní zhodnocení jednotlivých aspektů předložené disertační práce:

1. Struktura argumentace.

Kapitoly práce nejsou logicky strukturovány. Zařazení kapitoly *Koncepce výzkumu* téměř hned za *Úvod*, zatímco až teprve poté následuje kapitola 4. zaměřené spíše na výsledky rešerše, tj. *Aktuální stav problematiky*, přispívá k pocitu neuspořádanosti z práce jako celku. Na konci úvodu jsou formulovány otázky k řešení; pak ale následuje kapitola 2. *Cíle práce a očekávaný přínos*, kde již tyto otázky nejsou a nově definované cíle odráží otázky z úvodu jen z části. Postrádám i jakoukoliv ucelenou diskusi výsledků v závěru práce.

Samotné zpracování kapitoly 4. z pohledu práce s informačními zdroji bude detailně popsáno dále v tomto posudku. Nízká kvalita této části čtenáři neumožňuje detailní vhled do zkoumaného tématu, nepředkládá příklady zajímavé a dobré praxe např. ze zahraničních

univerzit a není tedy jasné, zda existují vzory, dle kterých mohou naše vysoké školy a jejich součásti (odborné pro strategii či univerzitní knihovny) postupovat. Není zřejmé, zda je opravdu účelné, aby vysoká škola měla vlastní CI odbor, a jaké by to mělo oproti stávající situaci výhody. Stejně tak není jasné, odkud vzešel tak silný předpoklad, že by univerzitní knihovna měla specificky ve svém knihovním řádu uvádět vedoucí pracovníky univerzity, jako specifickou kategorii uživatelů. Tím v žádném případě nezpochybňuji výše zmíněné předpoklady, spíše postrádám jejich podložení.

V kapitolách zaměřených na samotnou výzkumnou část postrádám detailnější popis metodiky. Jediná část popsaná podrobněji je dotazníkový průzkum ve vysokoškolských knihovnách. Postup při analýze dokumentů není nijak detailněji popsán. Analýzy na základě informací uvedených v práci nejsou, dle mého názoru, replikovatelné – což je chybné. U analýzy stávajícího stavu strategického informačního řízení mi přeče jen – k výše zmíněné analýze – chybí doplnění nějaké další výzkumné metody, která by nám umožnila nahlédnout do představ a záměrů univerzit. Proč je situace taková, jaká je? Jaké jsou další plány? Nevyužívá vedení univerzit některé metody/zdroje protože nechce nebo o nich neví?

Celkové práce působí spíše jako esej, a ne jako daty a odkazy na informační zdroje podložený vědecký text.

2. Formální úroveň práce

Formální úroveň disertační práce je na velmi nízké úrovni. Četné překlepy, nedokončené věty, chybějící interpunkce, chyby v používání velkých písmen, vyšínutí z větné vazby (anakolut) a další gramatické a stylistické nedostatky místy zásadně snižují srozumitelnost textu.

Není možné vypsát všechna výše uvedená pochybení, a tak uvádím pouze několik příkladů:

- s. 3: „*Mohou být pro tyto účely využity poznatky disciplíny CI, která se v CR v posledních dvou desetiletích pokouší Pokud ne, proč?*“
- s. 4.: *aplikace CI na veřejnými univerzitami ČR*
- s. 6: *V tomto prostoru, leží v současné době největší procento vstupních zdrojů finanční (finance ČR, dotace EU), lidských (studenci, akademičtí pracovníci a vědy).*

Na několika místech chybějí poznámky pod čarou – je pouze odkaz z textu, ale samotná poznámka chybí (např. s. 36, pozn. 30; s. 20, pozn. 8; s. 24, pozn. 11).

V několika pasážích je velmi matoucí číslování:

- s. 11 – uprostřed stránky se najednou objevuje uprostřed řádku: „ ... a 5. finanční zabezpečení ...“, ale nikde není 1. – 4.
- s. 48 – „1. Fáze“ vs. „fáze: 2.“

Několikrát se objevuje nezdůvodněné barevné zvýraznění textu (např. s. 43).

Na několika místech se opakuje na jedné stránce identický text: na s. 1. jde o větu „*Ani v ČR neexistuje rektor, který by neznal postavení své univerzity v nadnárodních žebříčcích vědy, v současné době jsou nevýznamnějšími ....*“ (v úvodu a závěru čtvrtého odstavce); na s. 82 jde dokonce o celý odstavec, začínající větou „*Externí informační zdroje (informační systémy jsou popsány v kap. 4, zde v této kapitole jsou popsány systémy ....*“

Objevují se i chyby v psaní velkých písmen: *Masarykova Univerzita* (s. 73), *Ukrajinského vysokého školství* (s. 15, s. 16).

Seznam zkratk (s. 141) je neúplný. Hned v úvodu textu (s. 1) je celá řada zkratk (QS, THE, CHE, ARWU) v seznamu neobsažených a v textu (v závorce či poznámce pod čarou) nevysvětlených.

Jako problematické vidím i místy zcela chybějící části textu: např. s. 26 „V rámci rešerší bylo nalezeno prací spojených s problematikou ...“, jakožto i stylisticky a významově chybné věty: s. 22 „Významným reprezentantem CI západní Evropy **R. Michaelli**, významným vzdělávacím institutem je Institut pro CI“ nebo „Tyto trendy se objevují přibližně od druhé poloviny 20. století a jedná se o tyto trendy:“

Bibliografické odkazy jsou tvořeny nejednotně: někdy je uvedeno jen jméno autora (s. 19: Taylor, Fayol, E. Mayo; s. 16: Keller; s. 21: Papík), jinde zase pouze datum vydání publikace bez další informace (s. 15: 2014). Systematicky se nepracuje ani s příjmeními autorů v závorkách: s. 15 – *Phustavat, Ketsaparong, Ranjan a Lin vs. L. Antonyuk a kol.* Přechylování příjmení autore v textu oproti nepřechýlené verzi příjmení v seznamu literatury (př.: s. 15 – *Stonkieneová, Matkevicieneová a Vaiginieneová vs. s. 151 – Stonkiene, Matkeviciene a Vaiginiene*).

Oproti těžko dohledatelným referencím – viz např. s. 16: "Říká, že „obchod se vzděláváním je jedním z největších obchodů světa.“(Keller)", jsou jinde reference přímo v textu ve formátu zbytečně obsáhlém, jako hned na následující straně (s. 17) dále "Univerzita budoucnosti: tisícileté odvětví na začátku hlubokých změn, to je název komplexní, opakovaně citované studie vývojových trendů, spojené se společností Ernst & Young ZDROJ: University of the future. A thousand year old industry on the cusp of profound change. Ernst & Young 2012...".

3. Práce s prameny či s materiálem

Autorka v úvodu kapitoly 4. *Aktuální stav problematiky* uvádí informační zdroje, ve kterých prováděla rešerše. Výběr zdrojů není nijak okomentován ani zdůvodněn (proč ProQuest, Emerald, EBSCO a ne např. SCOPUS, Web of Science?). Je pouze zakončen následující větou: „Seznam xxxx použitých zdrojů je uveden v samostatné kapitole Použité zdroje, dále byla zpracována na základě znalostí autorky v daných oblastech.“ V části *Použité zdroje* (s. 142) je v úvodu uvedeno, že seznam obsahuje pouze podmnožinu použitých zdrojů a další zdroje jsou uvedeny v Příloze 1. Již toto předznamenává velmi problematický aspekt předložené disertační práce, kterým je práce s informačními zdroji.

Již zmiňovaná kapitola 4. by z podstaty věci měla být přehledem aktuální literatury k tématu – a její jednotlivé části tedy bohatě ozdrojovány. Bohužel se zde však vyskytuje mnoho informací a faktů, které nejsou podloženy odkazy na informační zdroje, příp. podloženy odkazy nejednoznačnými (viz výše zmíněný (Keller)). Pro doložení tohoto tvrzení uvádím jeden z odstavců na s. 16 – podkapitola *Benchmarking* (jde o doslovný přepis):

„Od 90 let (po tzv. Boloňském procesu byla provedena řada studií, jak aplikovat benchmarking. Jedním z 1995 nejvýznamnějších článků v k problematice Benchmarkingu byl *Benchmarking in Higher Education. Application of Best Practices for Quality improvement*, v roce 1998 Unesco vytváří studii *Benchmarking in Higher education*“, která zahrnuje koncepty metod a jejich příkladů ve Velké Británii, Evropě, Severní Americe a Austrálii. Pro Austrálii byla v roce 2000 publikována „*Benchmarking A Guide for Australian Universities*. Pro Evropskou unii byl Evropskou komisí vytvořen v roce 2008 „*Benchmarking in European Higher Education, Practical Guide*.“

Ani jeden z dokumentů není uveden v seznamu zdrojů, bez dalšího vyhledávání není zřejmé, o jaké zdroje se jedná. Tato situace se bohužel opakuje na mnoha místech disertační práce. Zarážející jsou téměř úplně chybějící odkazy na zdroje v kap. 4.3, 4.4 a 4.5. a dále pak v kap. 5.

2 (část *New public management*)

Není jasné, z jakého zdroje vychází autorka v následujícím odstavci na s. 100: *“Problematice otevřených dat pro účely vědy se věnuje např. Asociace vysokých škol a velmi intenzivně univerzitní knihovny a Rada vlády pro vědu, výzkum a inovace. Momentálně (květen 2019) momentálně probíhá jednání mezi radou univerzitními knihovnami a o vytvoření celostátního repozitáře, který by obsahoval buď přímo plné texty nebo povinně odkazy na repozitáře univerzitní, kde jsou plné texty uloženy.”* Tvrzení v odstavci se nezakládá na pravdě a neuvedení zdroje to jen problematizuje.

V textu se nachází celkem 26 obrázků; obr. 1-12 jsou převzaté, u obr. 13 není uveden zdroj (zřejmě je též převzatý), obr. 14 je spíše tabulka, obr. 15 chybí reference, obr. 16 je opět převzatý, obr. 17 je zjevně převzatý, ale bez reference, u dalších obrázků je situace obdobná.

Pokud jde o práci s informačními zdroji, objevuje se v práci i mnoho dalších nedostatků. Pro ilustraci uvádím pouze vybrané:

- Tab. 1., s. 7: zdroj?
- Převzatý obr. 1 postrádá popisek osy Y, resp. popis toho, co znamenají "data"
- Obrázek 2: Ernst and Young: rámec rozvoje univerzit – druhotná citace – co je primární zdroj?
- Obrázek 4: zdroj?
- Obrázek 13: zdroj?
- s. 83: odkaz z textu (Mates a kol., 1997) – ale v seznamu použité literatury se nenachází
- s. 29: odkaz v textu (zdroj: xxx)
- Doslovné citáty bez uvedení zdroje: s. 1, s. 17, s. 19
- Obr. 23 a obr. 24: u obou se jedná o interní informace Univerzity Karlovy, ale jen u jednoho je uvedeno, že bylo zveřejněno se souhlasem UK. Jak je tomu u druhého z obrázků? A jakou formou byl souhlas udělen?

Práce s daty získanými v rámci výzkumné části práce byla zmíněna již v úvodu této kapitoly posudku. V práci nejsou uvedeny žádné přehledné podklady dokladující např. výsledky frekvenční analýzy dle klíčových slov. U části věnované zpracování výsledků dotazníkového průzkumu považují za chybné zařazení univerzit, které na dotazník vůbec neodpověděly. U konceptuálního modelu, který by měl být hlavním přínosem práce není zmínka o jeho ověření.

4. Vlastní přínos

Vzhledem k četným a závažným nedostatkům – formálním i v rámci metodiky výzkumu – je značně omezen i přínos práce. Ani z textu práce, ani z příložených tezí není zřejmé, zda byly některé části práce publikovány, jak bývá v průběhu doktorského studia běžnou praxí – čímž by byly podrobeny vnějšímu průběžnému hodnocení. Zároveň by se tím průběžně ověřoval i přínos práce.

Osobně za přínosnou považuji analýzu datové základny – pokud by byly odstraněny formální nedostatky snižující přehlednost, mohla by tato část sloužit – v kombinaci s konceptuálním modelem – jako komplexní materiál pro strategické odbory vysokých škol.

Domnívám se, že je velmi přínosné, že se dané téma v kontextu českého vysokého školství otevřelo. Bohužel, nebyl využit potenciál, který zadané disertační téma skýtalo.

IV. Dotazy k obhajobě

- Existují příklady zahraniční dobré praxe v oblasti služeb pro strategické řízení VŠ poskytovaných univerzitní knihovnou? Prosím uveďte odborné publikace tuto dobrou praxi dokladující.
- Uveďte, prosím, příklad(y) kvalitně fungujícího CI odboru v rámci organizační struktury vybrané zahraniční univerzity: jaké je organizační zařazení tohoto odboru v rámci univerzity, personální zajištění a jaké jsou kompetence/úkoly daného odboru?
- Kde byly publikovány dílčí výsledky výzkumu pro tuto disertační práci?

V. Závěr

Na základě výše uvedeného hodnocení jednotlivých aspektů disertační práce jsem došla k následujícímu závěru: Předložená disertační práce **nesplňuje požadavky kladené na disertační práci**, a proto ji **nedoporučuji k obhajobě** a předběžně ji klasifikuji jako **neprospěla**.

17. 11. 2019

PhDr. Hana Landová, Ph.D.